

Nr 45

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner rörande åtgärder för förhindrande av skattefusk, m. m. (2:a avd.)

Till bevillningsutskottet har hänvisats följande inom riksdagen väckta, av utskottet till behandling i ett sammanhang upptagna motioner, nämligen

A) de likalydande motionerna I:206 av herrar *Söderberg* och *Thun* samt II:250 av herrar *Carlsson* i Västerås och *Jacobsson* i Sala, vari hemställts, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär en översyn av skattelagstiftningen i akt och mening att försvåra och förhindra skattefusk samt att ävenledes i skrivelse till Kungl. Maj:t begära en utredning om strafflagstiftningen rörande brott mot skattelagarna, innebärande en straffskärpning vid sådana brott»;

B) de likalydande motionerna I:431 av herrar *Öhman* och *Helmer Persson* samt II:515 av herr *Johansson* i Stockholm *m. fl.*, vari hemställts,

»att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om en snabb översyn av gällande skattelagar i syfte att åstadkomma en skärpning av gällande avskrivnings- och avdragsbestämmelser samt effektiva åtgärder mot alla former av skattefusk,

att instruktioner och tillämpningsbestämmelser utfärdas för att stävja och begränsa det pågående skattefusk redan innan lagstiftningen hinner skärpas, samt

att den pågående utbyggnaden av taxeringsorganisationen påskyndas och kompletteras med en stab av kvalificerade bokföringsexperter med speciell uppgift att granska bolagens och storföretagens bokföring, uppgifter om inkomster och utgifter, avsättningar och avdrag samt jämföra dem med deras avgivna deklarationer»;

C) motionen II:367 av herr *Jönsson m. fl.*, vari hemställts, »att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla att frågan om avdragsrätt för s. k. representationskostnader måtte snabbt utredas»; ävensom

D) motionen II:371 av herrar *Henningsson* i Hälsingborg och *Bengtsson* i Landskrona, vari hemställts, »att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om översyn beträffande för falskdeklaration gällande straffsatser samt dess tillämpning med avsikt att ernå skärpning av straffen».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de i motionerna framförda yrkandena, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionerna I:206, II:367, II:371 och II:515.

Frågor rörande taxeringsorganisationens lämpliga utformning och om ändrade taxeringsbestämmelser, allt i syfte att få till stånd en så effektiv taxering som möjligt, har fortlöpande varit föremål för statsmakternas uppmärksamhet. Sedan 1950 års riksdag i skrivelse till Kungl. Maj:t anhållit om en allsidig och förutsättningslös utredning rörande taxeringsförfarandet och taxeringsprocessen verkställdes en sådan utredning såväl av 1950 års skattelagssakkunniga som sedermera av 1955 års taxerings-sakkunniga. De därvid framlagda förslagen föranledde lagstiftning vid 1955 och 1956 års riksdagar. Sammanfattningsvis kan sägas att i den nya taxeringsordning som antogs av 1956 års riksdag betydande förändringar vidtagits i syfte att få till stånd en effektivare taxering. Bl. a. antogs bestämmelser om utvidgning av uppgiftsskyldigheten. Vidare fattades principbeslut om en betydande förstärkning av den personal, som är sysselsatt med taxeringsarbetet. Enligt detta beslut skall för taxeringen i första instans av rörelseidkare och vissa andra skattskyldiga inrättas en eller flera särskilda nämnder i fögderierna och städerna med egen uppbördsförvaltning. Granskningsarbetet i dessa nämnder skall i första hand ombesörjas av heltidsanställda tjänstemän, taxeringsassistenter, med hjälp av biträden för skrivgöromålen. Antalet taxeringsassistenter vid fullt utbyggd organisation har beräknats till i runt tal 275. Utbyggnaden ansågs böra ske i den takt, som möjliggjordes av tillgången på arbetskraft och lokalfrågor m. m. Hittills har inrättats 150 assistenttjänster och enligt förslag i årets statsverksproposition, vilket av riksdagen antagits, skall ytterligare 50 sådana tjänster inrättas fr. o. m. den 1 januari 1961. I enlighet med 1956 års principbeslut har också 25 nya taxeringsrevisorstjänster inrättats och vissa andra förstärkningar av taxeringsrevisionspersonalen vidtagits. Inemot 40 tjänstemän i landskanslistkarriären och omkring 35 befattningshavare i biträdesställning har nyanställt i samband med inrättandet av provningsnämndskanslierna, varigenom arbetskraft frigjorts från taxeringssektionerna för kontrollarbete. Vidare utbyggdes riksskattenämndens kansli i syfte att ytterligare utvidga kontrollverksamheten med en byrå för taxeringskontroll.

Vid 1959 års riksdag väcktes motioner, vari hemställdes om åtgärder i syfte att stävja skattefusk. Motionerna behandlades av bevillningsutskottet i betänkande nr 31. Därvid erinrade utskottet om de åtgärder som vidtagits i enlighet med 1956 års riksdagsbeslut och framhöll att det med hänsyn till rekryteringssvårigheterna knappast torde vara möjligt att, såsom motionärerna yrkat, slutföra utbyggnaden av taxeringsorganisationen redan till ny-

året 1960. Utskottet uttalade emellertid den förhoppningen att organisationen skulle kunna utbyggas i samma takt som dittills skett så att den i huvudsak var utbyggd under år 1962. Utskottet erinrade vidare om att genom 1953 års skatteflyktskommitté utredning pågick huru skatteflyktsåtgärder av olika slag, som möjliggjordes genom utnyttjande av kryphål i lagstiftningen, skulle förhindras. För att i övrigt komma till rätta med olika skattefusksföreteelser ansåg utskottet att man i första hand fick lita till en skärpt kontroll. Vid den kontinuerliga granskning av mindre nogräknade rörelseidkares räkenskaper, vilken förutsatts kunna ske då 1956 års taxeringsorganisation helt utbyggts, borde dylika förfaranden lättare kunna upptäckas. Enligt utskottets mening borde man avvakta de närmare erfarenheterna av hur 1956 års taxeringsorganisation, sedan den blivit fullt utbyggd, kommer att fungera.

Av innehållet i *de föreliggande motionerna* må här återges följande.

I de likalydande *motionerna* I:206 och II:250 har framhållits, att stat och kommun går miste om skatter till betydande belopp genom skattefusk i olika former. De lojala skattebetalarna har rätt att kräva att alla tänkbara åtgärder vidtas för att hindra skattebedrägerier. Enligt motionärernas mening bör i första hand en förbättrad skattekontroll genomföras, skärpta straff stadgas för skattefusk samt luckor och kryphål i skatteförfattningarna täppas till. I sistnämnda hänseende har motionärerna hänvisat till att missbruk förekommer av vissa avdrag, t. ex. avdrag för bil och resor och för representationskostnader, jordbrukets värdeminskningsavdrag för inventarier samt lagernedskrivningar m. m. Motionärerna anser vidare att allt flera företagargrupper bör åläggas bokföringsskyldighet. I fråga om straffbestämmelser för brott mot skattelagarna finner motionärerna det vara upprörande, att bedrägeri mot staten skall bedömas väsentligt mildare än bedrägeri mot privatperson. Dessa straffbestämmelser bör därför överses.

Även i *motionen* II:371 hemställs om en översyn av straffsatserna för falskdeklaration. Motionärerna uttalar att falskdeklaration förekommer över hela landet och inom olika inkomstgrupper, men att helt naturligt övervägande antalet fall förekommit inom den grupp som är svårkontrollerbar. De finner det mest oroväckande att det fåtal som beslås med falskdeklaration har svårt att inse att detta är ett allvarligt brott. Respekten för lagar och bestämmelser i detta avseende är svag. De straffsatter som gäller kan inte anses vara för låga, men motionärerna ifrågasätter om sättet för straffens utmätande är tillfredsställande.

I de likalydande *motionerna* I:431 och II:515 erinrar motionärerna om den debatt rörande skattefusket som ägt rum i pressen under slutet av år 1959 och i början av år 1960. Genom en väsentlig utbyggnad

av taxeringskontrollen skulle till en förbluffande låg kostnad, kanske 100 milj. kr., kunna drivas in hundratals milj. kronor, kanske en miljard kronor, till det allmänna. Härigenom skulle skattebördorna för varje löntagarfamilj lätta med några hundra kronor. Motionärerna åberopar att det från taxeringsexpertens sida framhållits, att det med de nuvarande bestämmelserna är nästan omöjligt att kontrollera bolagens bokföring och uppgifter. Det är därför nödvändigt med en revidering av skattelagstiftningen, som förhindrar eller som i varje fall begränsar det legaliserade skattefusket och täpper till de kryphål som utnyttjas av bolagens och revisionsfirmornas skatteexperter. Framför allt bör avskrivnings- och avdragsbestämmelserna revideras, åtgärder mot kapitalflykt till utlandet vidtas och en grundlig översyn av hela systemet genomförs med stöd av taxeringsexpertens kritik. Medan dessa förslag förberedes bör skatteflykten kunna begränsas genom förtydliganden, tillämpningsföreskrifter och instruktioner till taxeringsmyndigheterna samt genom en snabbare utbyggnad av taxeringskontrollen. Framför allt är det nödvändigt att högkvalificerad bokföringskunskap anställs med speciell uppgift att granska storbolagens och stora företagens bokföring och deklarerationer.

Yrkandet i motionen II:367 om en utredning av frågan om en avdragsrätt vid beskattningen för representationskostnader är huvudsakligen grundad på det förhållandet att detta avdrag enligt motionärernas mening missbrukas. Även om taxerings- och prövningsnämnder försöker att i görligaste mån bedöma yrkade avdrag för utgifter av denna karaktär restriktivt visar erfarenheten att det är en olösbar uppgift att helt komma till rätta med missbruk. Man kan enligt motionärernas mening ställa frågan i vilken utsträckning dessa utgifter taxeringsmässigt kan och bör skäras ner och dels hur mycket arbete som rimligen bör nedläggas på erforderlig kontroll. Motionärerna ifrågasätter också om utgifter av denna art verkligen är att anse som nödvändiga kostnader för inkomstens förvärvande. Med hänsyn till de stora belopp det gäller synes det önskvärt att en närmare undersökning göres om möjligheten att antingen helt borttaga eller i vart fall på ett eller annat sätt väsentligt begränsa dessa avdrag.

Utskottet

De motionsyrkanden, som utskottet behandlar i förevarande betänkande, har som gemensamt syfte att få till stånd sådana åtgärder, att möjligheterna för mindre nogräknade skattskyldiga att på ett eller annat sätt undandra samhället skatteinkomster, blir mindre. Yrkandena i motionerna tar sikte på ändringar såväl inom den materiella beskattningsrättens område som av reglerna för förfarandet vid taxering, taxeringsorganisationens uppbyggnad och av föreskrifterna om straff för deklarerationsbrott.

Utskottet vill inledningsvis uttala sin fulla anslutning till det syfte som ligger bakom motionsyrkandena. Det torde utan tvivel förhålla sig så, att ett stort antal skattskyldiga genom olika manipulationer söker dra sig undan beskattning för större eller mindre del av sin inkomst eller förmögenhet. Sammantaget torde det allmänna på detta sätt undandras betydande belopp till förfång för de lojala skattebetalarna. Tillförlitliga uppgifter för att bedöma sådan undandräkt saknas visserligen, men så mycket torde kunna antagas, att om de årligen undandragna beloppen blev föremål för taxering, skulle skattebördan generellt sett kunna lättas.

Frågan har emellertid också en annan sida än den rent materiella. Redan lunga skattebördor får antas komma att kännas ännu tyngre att bära för de lojala skattebetalarna i vetskap om att åtskilliga andra underlåter att uppge sina verkliga inkomster till beskattning och därigenom drar sig undan sin del av bördan. Det framstår sålunda som ett rättvisekrav att taxeringsresultatet blir så riktigt som möjligt.

Utan tvivel förekommer skattefusk inom alla kategorier skattskyldiga. Beaktas bör dock att vissa skattskyldiga har större möjligheter att undandra sig taxering efter sina verkliga inkomster än andra och sannolikt också utnyttjar dessa möjligheter. De löntagare som endast har inkomst av fast anställning får skatta för hela sin inkomst. För andra skattskyldiga är taxeringskontrollen betydligt svårare. Det kan befaras att av dessa kategorier somliga i större omfattning söker undandra sig skattebördan.

Givetvis är en sådan ordning inte tillfredsställande och tillgängliga resurser bör därför utnyttjas för att åstadkomma en rättvisare och likformigare taxering. Emellertid måste samtidigt hållas i minnet att resurserna, bl. a. i fråga om personal, är begränsade och att ökad kontroll eller vidgad uppgiftsskyldighet inte enbart kan riktas mot sådana skattskyldiga, som undandrar sig beskattning helt eller delvis, utan också förorsakar de lojala skattebetalarna irriterande besvär och olägenheter. En avvägning mellan olika intressen — främst effektivitetsintresset och rättssäkerhetskraven — måste därför ske.

Den närmast till hands liggande åtgärden för att förebygga att inkomster undandras beskattning är att öka taxeringsorganisationens personella resurser. På denna utväg har också pekats i motionerna I: 431 och II: 515, vari yrkats att utbyggnaden av taxeringsorganisationen påskyndas och kompletteras med en stab av kvalificerade bokföringsexperter. I vissa, av statsutskottet behandlade motioner har liknande yrkanden framställts.

I detta sammanhang vill utskottet erinra om att vid 1956 års riksdag genomfördes en reform av taxeringsväsendet i syfte att effektivisera taxeringsarbetet. Därvid fattades principbeslut om en betydande förstärkning av den personal som sysslar med taxeringsarbete och kontroll. Beslutet innebar bl. a. att en eller flera särskilda nämnder skulle inrättas i fögderierna och i stä-

derna med egen uppbördsförvaltning för att handhava taxeringen i första instans av rörelseidkare och vissa andra svårkontrollerbara skattskyldiga. Granskningsarbetet i dessa nämnder skall i första hand ombesörjas av heltidsanställda tjänstemän, taxeringsassistenter, med hjälp av biträden för rutingöromålen. Denna nya taxeringsorganisation skall utbyggas successivt och beräknades komma att i slutgiltigt skick omfatta omkring 275 taxeringsassistenter. Hittills har inrättats 150 sådana tjänster. Enligt beslut av årets riksdag skall fr. o. m. den 1 januari 1961 ytterligare 50 taxeringsassistenttjänster inrättas. Med hänsyn till att stora svårigheter förelegat att besätta de senast inrättade tjänsterna och att sådana svårigheter kan beräknas uppstå även i fråga om de kommande befattningarna har riksdagen på förslag av statsutskottet ansett sig inte böra — såsom yrkats i vissa motioner — öka antalet taxeringsassistenttjänster ytterligare under nästkommande budgetår. — Mellan taxeringsperioderna skall taxeringsassistenterna i huvudsak användas för taxeringsrevisioner. Den nya taxeringsorganisationen innebär därjämte en utbyggnad med 25 taxeringsrevisorer på länsstyrelsernas revisionsavdelningar jämte viss personal i landskanslist- och biträdesställning. Inom riksskattenämnden har inrättats en särskild kontrollbyrå bestående av en byråchef och fyra byrådirektörer jämte biträdespersonal.

Vidare beslöts vid 1959 års riksdag att i Stockholm skulle anställas 15 taxeringsassistenter med liknande uppgifter som de förut nämnda.

Utskottet vill i detta sammanhang också erinra om den förstärkning av taxeringsorganisationen, som vidtogs vid 1959 års höstriktdag i samband med införandet av den allmänna varuskatten. Denna åtgärd var visserligen närmast betingad av de ökade arbetsuppgifter, som kommer att åvila länsstyrelserna till följd av bestyren med den allmänna varuskatten. Indirekt kommer emellertid denna förstärkning även kontrollen över de direkta skatterna till godo, eftersom taxeringsrevision samtidigt kan göras för allmän varuskatt och inkomstskatt.

Samtliga de angivna åtgärderna — tillskapande av assistentorganisationen, utbyggnaden av länsstyrelsernas revisionsavdelningar och inrättande av riksskattenämndens kontrollbyrå — har haft till syfte att effektivisera kontrollen av skattskyldiga med svårkontrollerbara deklARATIONER. Hittillsvarande erfarenheter har givit vid handen att kontrollen också blivit avsevärt bättre än vad den varit tidigare. Alltjämt är emellertid denna kontroll mindre effektiv än den som gäller för löntagare, närmast beroende på att den enda form av taxeringskontroll, varigenom företagens och näringsidkarnas deklARATIONER kan granskas på ett någorlunda tillfredsställande sätt är genom en ingående taxeringsrevision (bokgranskning). Trots att en ökning av antalet utförda taxeringsrevisioner kommit till stånd efter den nya taxeringsorganisationens genomförande torde dock den personal som står till buds för denna form av kontroll alltjämt få anses vara alltför fåtalig. Av skäl som

tidigare angivits torde man för överskådlig tid ha att räkna med att tillgången på kvalificerad revisionspersonal kommer att vara mindre än som i och för sig är önskvärt ur allmän medborgerlig synpunkt.

För att under sådana förhållanden kunna utnyttja den tillgängliga personalen på mest effektiva sätt och för att arbetet skall kunna inriktas på uppgifter, som kan förväntas ge det bästa resultatet från kontrollsynpunkt, har i slutet av förra året en särskild utredning tillsatts. Dess uppgift skall vara att utröna, vilka åtgärder som kan vidtas för att ytterligare effektivisera arbetet på revisionsavdelningarna. Utredningen har vidare till syfte att undersöka hur taxeringsassistenter på snabbaste och lämpligaste sätt skall kunna erhålla den speciella praktiska utbildning och erfarenhet, som kräves för ett effektivt revisionsarbete. Den har också att överväga om det för den tillfredsställande rekryteringen av taxeringsassistenter kan vara lämpligt att länsstyrelserna i större utsträckning än hittills anställer personal som kan komma i fråga för assistentbefattningar och vilka före sin utnämning kan prövas och utbildas i revisionsarbete. Utredningen skall också pröva vilka åtgärder som kan vidtas för att helt befria taxeringsrevisorerna och även taxeringsassistenter under tiden mellan taxeringsperioderna från arbetsuppgifter som inte har samband med revisionsarbetet. Detta kan även innebära att man förstärker den personal som är avdelad för andra uppgifter inom taxeringsarbetet. Vidare skall undersökas om revisionspersonalen bör erhålla biträdes hjälp i ökad omfattning och om den tekniska utrustningen bör kompletteras. Det skall vidare övervägas om det inte är möjligt att i högre grad än för närvarande anlita personal från landskanslistkarriären för revisionsuppgifter. Utredningen skall bedriva sitt arbete med sådan skyndsamhet att dess resultat kan beaktas i budgetprövningen under hösten 1960.

Med hänsyn till rekryterings- och utbildningssvårigheterna torde det knappast vara möjligt att nämnvärt påskynda utbyggnaden av den år 1956 beslutade taxeringsorganisationen såvida man inte väsentligt eftersätter kraven på personalens kvalifikationer. Enligt utskottets mening bör man emellertid eftersträva att få organisationen i huvudsak utbyggd under år 1962. Innan ytterligare erfarenheter vunnits hur effektivt den nya organisationen i färdigt skick kommer att fungera torde det knappast vara lämpligt att genomföra några mer väsentliga utvidgningar.

Beträffande yrkandet att en stab av bokföringstekniska experter skall ställas till förfogande vid taxeringen med speciell uppgift att granska storbolagens och storföretagens deklarationer får utskottet erinra om de förstärkningar av den personal, som skall syssla med taxeringsrevision, som enligt vad nyss anförts vidtagits. Genom att taxeringsassistenter i viss utsträckning kommer att syssla med taxeringsrevision torde den mest kvalificerade personalen successivt kunna frigöras för större granskningsupp-

drag. Utskottet vill också erinra om att ett av syftemålen med den nyss omnämnda utredningen är att frigöra personal för revisionsarbetet.

Taxeringsorganisationens effektivitet är inte endast beroende av tillgången på personal utan står i direkt relation till denna personals utbildning och kvalifikationer. Såvitt gäller taxeringen i första instans, vilken i många avseenden handhas av lekmän, är det förklarligt att insikterna i skattelagstiftningen inte alltid är fullt tillfredsställande. Särskilt gäller detta i sådana fall, då vederbörande tidigare inte förvärvat erfarenhet från taxeringsarbete. Lekmannainflytandet i nämnderna har emellertid sådant värde ur andra synpunkter att det enligt utskottets mening bör bibehållas. Emellertid kan det vara förtjänt att övervägas, om inte ökade möjligheter bör skapas till utbildning och instruktion av den personal som skall delta i taxeringsarbetet som ordförande eller kronoombud i taxeringsnämnder. Angeläget är också att de förtroendevalda ledamöternas intresse för taxeringsarbetet stimuleras, vilket bl. a. synes kunna ske genom att de i större utsträckning än nu informeras om den aktuella utvecklingen inom beskattningsområdet. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att länsstyrelserna har möjlighet enligt 129 § 5 mom. taxeringsförordningen att tillerkänna dem, som inkallats av länsstyrelse för meddelande om upplysningar eller överläggningar rörande taxeringsarbetet, arvode, resekostnadsersättning och traktamente. Kostnaderna härför bestrides av statsmedel. Lämpligt är även att länsstyrelserna undersöker huruvida det från kommunernas sida föreligger intresse av att anordna informations- och instruktionssammanträden för taxeringsnämndsledamöter och i så fall i lämplig form lämnar sin medverkan. I detta sammanhang vill utskottet betona vikten av att till ledamöter av beskattningsnämnderna utses personer, som äger god personkännedom och är väl insatta i ekonomiska förhållanden.

För effektiviseringen av taxeringsarbetet är det av grundläggande betydelse att ett så fullständigt primärmaterial finns som rimligen kan begäras. Frågan om uppgiftsskyldighetens omfattning för de skattskyldiga själva och för arbetsgivare m. fl. var föremål för ingående prövning av riksdagen under åren 1955 och 1956. Hithörande spörsmål torde komma att behandlas av den nyss angivna utredningen, vilken enligt sina direktiv har att överväga huruvida taxeringsmyndigheternas befogenheter att i samband med granskningsarbetet göra undersökningar och erhålla upplysningar och uppgifter för kontrollen är tillfyllest för ett effektivt revisionsarbete. Sålunda har den — under vederbörligt hänsynstagande till rättssäkerhetens krav — att pröva om taxeringsmyndigheterna i något eller några hänseenden bör erhålla ökade befogenheter.

Som motionärerna framhållit utnyttjas vissa av nu gällande beskattningsregler av de skattskyldiga på ett sådant sätt att skatteflykt den vägen

kommer till stånd. Särskilt gäller detta vissa regler om rätt till avdrag. Sålunda yrkas emellanåt avdrag för kostnader ehuru den verkliga karaktären av en utgift är en annan än som avses med avdragsregeln eller ehuru någon utgift över huvud taget inte förekommit. Arbetet med att kontrollera riktigheten av yrkade avdrag blir därför ofta synnerligen tidsödande. Icke så sällan saknas faktiska möjligheter att i efterhand verkställa kontroll av utgiftens art. Med de olika avdragsreglerna åsyftas att ta hänsyn till skatteförmågan i det enskilda fallet. I den mån en avdragsbestämmelse utnyttjas på ett sådant sätt att den kommer att gå utöver detta syfte och i praktiken leder till att beskattningen blir orättvis och olikformig bör övervägas om en sådan bestämmelse inte bör ges en annan utformning. Spörsmålet har bl. a. upptagits i motionen II: 367, vari yrkats att frågan om avdragsrätt för representationskostnader måtte snabbt utredas. Utskottet delar uppfattningen att hithörande spörsmål bör upptagas till övervägande i lämpligt sammanhang. Närmast synes de vara av den art att de kan anses falla inom ramen för den genomgång av kommunalskattelagen, som förutsatts skolas av skattelagssakkunniga. Utskottet anser under sådana förhållanden att anledning inte föreligger för riksdagen att i särskild skrivelse till Kungl. Maj:t begära utredning av frågan. Med det anförda torde motionen II: 367 få anses besvarad.

I många fall förekommer skatteflykt genom att de skattskyldiga utnyttjar olika kryphål i skattelagsstiftningen. Genom 1953 års skatteflyktskommitté pågår för närvarande utredning hur skatteflyktsåtgärder av olika slag, vilka möjliggöres genom utnyttjande av kryphål i lagstiftningen, skall förhindras. I den mån de väckta motionerna syftar till vidtagande av åtgärder för att förhindra sådan form av skatteflykt, får de således redan anses vara tillgodosedda.

I de likalydande motionerna I: 206 och II: 250 liksom i motionen II: 371 har motionärerna gjort vissa uttalanden rörande straffsätserna för deklara-tionsbrott och rörande domstolarnas sätt att tillämpa skattestrafflagen. I denna lag, vilken antogs år 1943, göres åtskillnad mellan uppsåtligt brott och brott av grov oaktsamhet. Vid uppsåtligt brott är strafflatituden böter eller fängelse eller, där omständigheterna är synnerligen försvårande, straffarbete i högst två år. Vid brott av grov oaktsamhet är straffet böter eller vid synnerligen försvårande omständigheter fängelse i högst sex månader. Bötesbeloppen är maximerade, vid uppsåtligt brott till högst fem gånger det belopp, som genom den oriktiga uppgiften undandragits, dock minst 100 kronor, och vid vårdslös deklARATION till hälften av sagda belopp. Den som förskyllt fängelse eller straffarbete må, efter omständigheterna, dömas att gälda straffskatt med högst tre gånger det undandragna beloppet. Antalet personer som fällts för brott mot skattestrafflagen har under de senaste fem åren

uppgått till drygt 2 000 per år. Därav har endast i ett fåtal fall dömts till frihetsstraff. Sannolikt är att det antal personer, som begått brott mot skattestrafflagen vilka inte upptäckts eller undgått beivran, är större.

Det är sålunda troligt att trots den skärpta kontrollen såväl uppsåtlig falskdeklarering som grov vårdslöshet vid deklarations avgivande förekommer i betydande utsträckning. Det är därför angeläget att man i första hand söker påverka den allmänna uppfattningen om deklarationsbrotten i sådan riktning, att dessa i högre grad än vad nu är fallet kommer att framstå såsom ett allvarligt åsidosättande av en medborgerlig plikt. Det kan självfallet diskuteras om de nuvarande straffbestämmelserna såsom de tillämpas i praktiken är ägnade att åstadkomma tillräcklig sådan verkan. Det bör emellertid även understrykas att ett noggrannare iakttagande av bestämmelserna om deklarationsskyldighet inte torde kunna vinnas endast genom straffhot. I stor utsträckning tillkommer oriktiga uppgifter i deklARATIONER inte i syfte att undandra skatt utan till följd av uppgiftlämnarens oförmåga att rätt tolka och tillämpa de gällande bestämmelserna.

Under senare tid har förekommit fall, då skattskyldiga som väntar åtal för deklarationsbrott genom att hålla sig undan sökt omöjliggöra stämningssdelgivning och därmed lyckats få brottet preskriberat. I anslutning härtill har vid innevarande års riksdag interpellationer väckts med förfrågan, om chefen för finansdepartementet har för avsikt att föranstalta om sådan ändring i reglerna om preskription av skattebrott att möjligheterna till undanhållande vid sådant brott möjligast begränsas. I sitt svar på nämnda interpellationer har departementschefen framhållit att enligt hans uppfattning preskriptionstiden för dylika brott snarast möjligt borde på lämpligt sätt förlängas och att han hade för avsikt att upptaga denna fråga tillsammans med en del andra tidigare planerade åtgärder för att effektivisera kampen mot skattefusket. Utskottet, som finner de nu rådande förhållandena otillfredsställande, vill uttala den förhoppningen att det skall visa sig möjligt att komma till rätta med dylika förfaringssätt. I detta sammanhang vill utskottet också understryka lämpligheten av att, i den utsträckning gällande bestämmelser medger, samarbete mellan taxeringsmyndigheter och polismyndigheter inleds på ett tidigare stadium än som nu ofta är fallet, då misstanke föreligger om deklarationsbrott.

För att ernå ett gott taxeringsresultat är det emellertid inte tillräckligt att lita till åtgärder av ovan angiven karaktär. Utskottet har i det föregående i anslutning till motionerna i huvudsak uppehållit sig vid kontrollåtgärderna för åstadkommande av ett riktigare taxeringsresultat. Enbart genom kontrollåtgärder torde det dock knappast vara möjligt att komma till rätta med en vikande deklarationsmoral. Såsom framhållits bl. a. av 1949 års skatteutredning torde flera olika orsaker till bristerna i deklarationsmoralen kunna antagas föreligga.

För att få ett tillfredsställande resultat av taxeringen fordras först och främst en ändrad inställning till skattefusk hos många skattskyldiga, präglad av större solidaritet mot samhället. Detta torde knappast kunna nås utan upplysning i olika former. Sådan upplysningsverksamhet bör självfallet äga rum genom det allmännas försorg men sannolikt skulle ett bättre resultat nås, om även olika politiska, ideella och andra organisationer ville medverka till spridande av upplysning om den rätta karaktären av brott mot skattelagarna. Även om sådan propaganda inte omedelbart får så stor verkan torde den på lång sikt och i förening med andra åtgärder kunna ge ett värdefullt resultat.

Med det anförda torde de föreliggande motionerna få anses besvarade.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa att följande motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 206 av herrar Söderberg och Thun samt II: 250 av herrar Carlsson i Västerås och Jacobsson i Sala,

2) de likalydande motionerna I: 431 av herrar Öhman och Helmer Persson samt II: 515 av herr Johansson i Stockholm,

3) motionen II: 367 av herr Jönsson m. fl., ävensom

4) motionen II: 371 av herrar Henningsson i Hälsingborg och Bengtsson i Landskrona,

måtte, i den mån de icke kan anses besvarade genom vad utskottet ovan anført, av riksdagen lämnas utan åtgärd.

Stockholm den 12 maj 1960

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar John Ericsson, Hagberg, Einar Eriksson, Snygg, Spetz, Jansson, Gustaf Elofsson, Bengtson, Oscar Carlsson och Kronstrand; samt

från andra kammaren: herrar Sundström, Nilsson i Svalöv, Kollberg, Allard, Kärrlander, Wiklund, Gustafson i Göteborg, Andersson i Essvik, Darlin och Eriksson i Bäckmora.